

46. Visi kā viens, viens kā visi jeb pelēcības okupācija

Pie mums ir pieņemts žēloties par personību trūkumu. Visbiežāk žēlojās par personību trūkumu politikā. Personību trūkums LR politikā tiek uzskatīts par hronisku slimību. Izteikumi par to ir visdažādākie.

Par personību trūkumu žēlojās arī citās zemēs. Teiksim, Eiropas Savienības vienu no visaugstākajiem vadītājiem Barozo kungu medijos raksturo kā intelektuāli bālu un idejiski nepatstāvīgu cilvēku, kurš nav spējīgs izvirzīt jaunas idejas un ir gatavs pielāgoties visam, lai saglabātu savu amatu. Eiropiešu sabiedrībā Barozo ir katastrofāli zems reitings, taču vienalga kaut kādi spēki viņu atkārtoti „bīda” augstajam amatam. Tas liecina, ka Eiropas Savienības politiskajai elitei ir vienaldzīgs sabiedrības viedoklis, un iedzīvotāji ir nogrupējušies vairākās savstarpēji izolētās un naidīgās grupās: pilsoņu masa + birokrātijas masa.

Latvijā par vienu no galvenajām nelaimēm atzīst politiķu mantkārību, jo mantkārība nekādi nesaderas ar personības cilvēcisko kvalitāti. Viens no pēcpadomju bijušajiem politiķiem stāvokli raksturo šādi: „Visus pievelk nauda. Nauda liela, projekti lieli – notiek cīņa par Eiropas naudu, kuru pēc tam politiķi sadalīs. Es agrāk biju naivs, domāju, ka esam Eiropas Savienībā, esam NATO, mums dos naudu un kontrolēs to. Mums būs jāatskaitās par katru kapeiku. Bet tāds haoss notiek. Ierēdņi Briselē nemaz neinteresējas, kur aizplūst nauda. Mums ir Valsts kontrole. Bija Ingūna Sudraba, kas darīja labu darbu. Un kas? Cik sēž aiz restēm? Divi cilvēki”.

Ne reti paraugam min Kārli Ulmani: „Šobrīd Latvijā mums kā politiskā tēla Kārļa Ulmaņa analoga nav. Varbūt arī tāpēc ir bail no tā tēla un salīdzināšanas – sākot ar sadzīviskām lietām, domāšanas tipu, varēšanu, atbildības uzņemšanos. Protams, es nedomāju par apvērsumu, par autoritārisma dibināšanu utt., jo demokrātiskā sabiedrībā tas ir neiespējami, bet nav kam pārskatīt pilnvaras un uzņemties kādam lielāku atbildību. [...] Šodienas politiķiem Ulmanis ir ļoti neizdevīgs, jo viņš likvidēja tādu situāciju, kāda arī šodien ir izveidojusies Latvijas politikā”.

Saprotams, Kārlis Ulmanis šodien var ļoti daudzus mūsu „politiķus” atbaidīt. Kārlim Ulmanim bija stingri ieskati par politiķim nepieciešamajām cilvēciskajām iezīmēm. Viņa ieskatā politiķi ir pašlaik nepierasti cilvēki: „Ļaudis nenopērkami. Stingri pret bagātības kārdinājumiem. Ļaudis godīgi kā mazās, tā lielās lietās. Ļaudis, kuru centieni sniedzas pāri pašlabuma meklēšanas robežām. Ļaudis vīrišķīgi darbā, nepagurstoši nesekmēs. Ļaudis, kurus nevada divējādas tikumības: viena - privātā, otra - atklātā dzīvē. Ļaudis pilsoņu, kuriem sabiedrības labums augstāk par pašu interesēm stāv”.

Sastopams arī filosofiski pārgudrs (praktiski – šizofrēnisks) viedoklis: „Latvijas politiķu aprindās trūkst spilgtu personību, taču es nezinu, vai tas ir trūkums. Ja mēs paskatāmies, ko viena otra «spilgtā personība» mūsu valstī ir izdarījusi, tad mēs kā tauta droši vien būtu bijuši laimīgāki, ja [politiķu vidē] būtu bijis nedaudz mazāk šādu «spilgtu personību». Mums kā tautai spilgtu personību trūkums politikā pat ļoti nāk par labu. Un acīmredzot tur ir tas skaidrojums atbalstam mūsu ministru prezidentam Valdim Dombrovskim un finanšu ministram Andrim Vilkam, kuri ir ļoti kompetenti, bet nekādi nav raksturojami kā ārēji spilgtas personības. Dievs dod mums vairāk šādu kompetentu, nespilgtu personību, ja tikai viņi palīdz mūsu valstij attīstīties”.

Par laimi Dievs mūs vienmēr ir uzklaušījis, nepārtraukti piegādājot dombrovskus un vilkus. Vienīgi ar mūsu valsts attīstību ir čaugani – Eiropā visos rādītājos esam pēdējā vietā. Tāpat ar mūsu zināšanām un izpratni ir čaugani, ja personība dumji asociējās ar cilvēka ārējo izskatu. Tāda izpratne un asociācijas var būt vienīgi ļoti aprobežotam cilvēkam.

Latvijā pirms vairākiem gadiem bija skaists projekts, apkopojot ziņas par mūsu personībām tautas vēsturē. Projekta autori savu pasākumu pamatoja šādi: „Kopīgas izpratnes par pagātni trūkums kavē daudzu iedzīvotāju piederības sajūtas nostiprināšanos Latvijai. Mūsu vēsturiskajā apziņā trūkst personību, kuras aktīvi strādājušas, lai nostiprinātu demokrātiju un satiecību Latvijā. Taču Latvijas vēsturē ir daudz spilgtu personību, ar kurām lepoties. Nepieciešams tās apzināt un popularizēt, tādējādi veicinot integrētas, uz kopīgām vērtībām balstītas sabiedrības veidošanos”.

Projekta uzdevumi bija „uzsākt publisku diskusiju medijos, skolotāju un interesentu starpā par personībām, kas veicinājušas demokrātijas, likumības un tolerances nostiprināšanos Latvijas sabiedrībā”, noorganizēt konferenci „Personības loma demokrātijas nostiprināšanā”, kā arī „tiks izveidota grāmata plašam lasītāju lokam, kurai būs pievienots metodiskais pielikums, kā izmantot materiālu vēstures, civilzinību, politikas, ētikas un audzināšanas stundās. Grāmatā būs apraksti par nozīmīgām personībām Latvijas demokrātijas, iecietības un tiesiskuma principu veidošanā ar metodiskajiem ieteikumiem skolotājiem šīs grāmatas izmantošanai. Grāmatas eksemplāru saņems ikviena skola”.

Projekta uzdevumi tika izpildīti. Bija konference un iznāca grāmata „Personība un demokrātija. Metodisks līdzeklis Latvijas vēsturē”. To var lasīt arī Internetā. Acīmredzot par projekta sekām runāt pārāgi. Personības veidošanās ir paaudžu jautājums. Procesu var ietekmēt konferences un metodiskie materiāli. Taču pats par sevi saprotams, ka no tā vien nav atkarīga personību izaugsme.

Pie mums galvenokārt runā par personību trūkumu politikā. Taču faktiski problēma ir nesalīdzināmi dziļāka un plašāka. Personību trūkums nav konstatējams tikai politikā. Personību trūkums izpaužas visās dzīves sfērās. Personību trūkums ir sava veida sociālā epidēmija, kurai ir noteikts analītiskais un konceptuālais izskaidrojums.

Personību trūkums ir Rietumu civilizācijas mūsdienu drūma iezīme vispār. Simpātisko frāzi „Viens par visiem, un visi par vienu” var droši pārfrāzēt nesimpātiskā frāzē „Visi kā viens, un viens kā visi”. Visur šodien lepni soļo vienādi pelēka un vienveidīga masa, kurā baltās vārnas vai baltie zvirbuļi neeksistē. Šodien personības nav modē. Tās tiek apzināti ignorētas un nekaitīgi nostumtas malā. Daudzas personības pašas pamet sev nepiemēroto dzīves vidi. Kāda daļa marginalizējās – kopā ar citām personībām izveido subkultūru.

Personība ir individualitāte, vienreizējs un oriģināls cilvēks, kas ar savām intelektuālajām, emocionālajām un gribas īpašībām spilgti atšķiras no pārējiem. Personību skaits attiecīgajā laikā un vietā nekad nav liels. Par to liecina filosofijas, zinātnes, mākslas un sociāli politiskā vēsture. Jeb kura vēsture jeb kurā kultūras segmentā vienmēr tiešāk vai netiešāk ir personību vēsture, atspoguļojot nedaudzu izcilu cilvēku darbību.

Vēsturiskos notikumus vienmēr un visur ierosina, un koriģē personības. Tā tas ir bijis vēsturiski ilgu laiku. Taču stāvoklis ir manāmi izmainījies. Pieaugot Eiropas iedzīvotāju skaitam un sociāli politiskās dzīves vispārējai demokratizācijai, vēsturisko notikumu centrā pakāpeniski sāka nonākt t.s. masu cilvēki, kuru intelektuālā un morālā stāja nekādā ziņā nevar izcelties ar savu individualitāti un idejisko patstāvību. Masu cilvēks ir pelēks cilvēks.

Nav noslēpums, ka masu cilvēki ienīst personības. Starp masu cilvēkiem pastāv nesalīdzināmi lielāka savstarpējā solidaritāte nekā starp personībām. Tāpēc masu cilvēkiem ļoti viegli izdodas izrēķināties ar personībām un tās kolektīvi nostumt malā.

Tas mūsdienās uzskatāmi attiecas uz vēlēšanām. Teiksim, pelēkais latvietis otru pelēko latvieti prot saost un precīzi identificēt kā savējo no simts kilometru attāluma. Pelēkais latvietis jeb kurā kandidātu sarakstā zina savējos un balsos tikai par savējiem.

Bet tas pie mums neizskaidro personību trūkumu politikā. Izskaidro tas, ka politiskās partijas dibina tikai pelēkie latvieši. Pelēkā latvieša dibinātajā politiskajā partijā visi biedri ir tādi paši pelēkie latvieši. Praktiski izņēmumu nemēdz būt, jo reāli nemaz nevar būt, zinot masu cilvēku mentalitāti un tajā skaitā personību ienīšanu. Kandidātu sarakstos ir vienīgi pelēkie latvieši, un visur tiek ievēlēti vienīgi pelēkie latvieši.

Būtiskas pārmaiņas Eiropā sākās XIX gadsimta beigās. Sākās process, kas tika vispirms nosaukts par masu sacelšanos un vēlāk par masu okupāciju. Poētiski triviāli izsakoties, uz Eiropas vēsturiskās skatuves uzņāca jauns vēsturiskais varonis – masu cilvēks ar nepatīkamas cilvēciskās kvalitātes īpašību komplektu.

Eiropā masu cilvēku triumfs sākās pēc tam, kad atsevišķās zemēs politisko varu pārņēma proletāriskās izcelsmes cilvēki XX gadsimta sākumā, bet XX gadsimta otrajā pusē privileģētu stāvokli ieguva vidusšķira. Tā rezultātā XX gadsimtā cilvēka personības ideāls pārvērtās masu ideālā. Ja agrāk cilvēku vienlīdzības ideāls balstījās uz velmi palīdzēt katram cilvēkam

atbrīvoties no iekšējās verdzības un iegūt pašcieņu, tad XX gadsimtā t.s. ierindas cilvēks jeb vienkāršais cilvēks (tie ir masu cilvēka sinonīmi) sāka sevi uzskatīt par valdnieku un nevienu vairs nerespektēt. Tas tika sasniegts vienas paaudzes laikā, kad visi kļuva oficiēri un sāka braši komandēt. Latviešu tauta neapšaubāmi ir organiski vienota ar proletariskās izcelsmes cilvēku triumfu. XX gadsimtā sākās personību lomas noriets, kas šodien jau ir sasniedzis atbaidošu līmeni un turpmāk sasniegs vēl atbaidošāku līmeni.

To sekmē daudzas tendences. Piemēram, masu augstākās izglītības invāzija. Tā īpaši draudīgi izpaužas tālmācības formātā, par maksu (tas ir labs bizness) dodot iespēju milzīgām ļaužu masām formāli iegūt attiecīgu sociālo statusu. Tas savukārt paver ceļu ne tikai aktīvai līdzdalībai sabiedrības dzīvē, bet pat uz visu dzīves sfēru vadīšanu. Mēs Latvijā labi atceramies, kādi cilvēki pēcpadomju gados ir vadījuši, piemēram, Izglītības un zinātnes ministriju, Kultūras ministriju.

Masu cilvēku invāziju nepatīkami sekmē arī postmodernisma jaukā laime imitēt zinātni, mākslu, literatūru. Šodien katrs var droši tēlot zinātnieku un mākslinieku bez attiecīga elementārā talanta un spējām. Postmodernisma laikmets ir zinātnes un mākslas masu imitācijas laikmets.

Mūsdienās ir radikāli izmainījušies masu cilvēka sociālie kritēriji. Ja agrāk masu cilvēks asociējās ar proletariāta un zemniecības sociālo pakāpi, tad tagad ir redzams, ka tipiskam masu cilvēkam var būt ne tikai universitātes diploms, bet arī zinātniskais grāds un akadēmiskais amats, sīla vieta valsts administrācijā, biznesā, garīgās kultūras iestādēs, mācību iestādēs. Tipisks masu cilvēks var būt universitātes profesors, dekāns, zinātniskā institūta un studiju programmas direktors, prorektors, rektors, akademiķis, Zinātņu akadēmijas prezidents. Tipisks masu cilvēks var ieņemt valstī visaugstākos amatus – būt Valsts prezidents, komandēt valdību, nēsāt ministra portfeli, tēlot parlamenta deputātu. Pie mums tas uzskatāmi atspoguļojās Sudrabas kundzes nesenajos precīzajos izteikumos par saviem kolēģiem LR pārvaldīšanā.

Neapšaubāmi arī senāk bija sastopamas situācijas, kad nebija ieteicams izcelties ar savu individualitāti. Sociāli ekonomiskajās formācijās, kurās dominē kolektīvisma ideoloģija (pie tam ar lumpeniski plebejisku akcentu), vispār nemēdz runāt par personībām, manipulatīvi visus indivīdus pieglaimīgi vērtējot kā personības.

Tas ir raksturīgs sociālismam. Taču acīmredzot sociāli ekonomiskajai formācijai nav nekāda nozīme. Arī mūsdienu kapitālismā ir vērojama cilvēka šabloniska izpratne ar devīzi „Visi kā viens, un viens kā visi”.

Arī mūsdienu kapitālismā personības nav modē un gandrīz visur priekšplānā gozējās pelēki indivīdi, kurus nekādi nevar uzskatīt par personībām. Rietumu kapitālisma dzemdētā un kādu laiku mīļi auklētā vidusšķira patiesībā ir mietpilsoniska vidusmēra indivīdu pelēcīgs sablīvējums. Tā destruktīvo sociālo un antropoģenēzes spēku tagad izjūtam arvien griezīgāk tāpēc, ka šo spēku ir pārņēmusi paniska histērija par savu nākotni. Kapitālismam vidusšķira vairs nav vajadzīga, un tāpēc šī milzīgā un izlutinātā sociālā masa ir palaista savvaļā, ko faktiski nedrīkst darīt ar pieradinātām un no rokas barotām dzīvām radībām.

Pirms dažiem gadiem speciālajā literatūrā tika publicēta jauna koncepcija. Tā tika nosaukta par masu fenomenu segmentācijas koncepciju. Tā ir veltīta masu parādību izplatībai (segmentācijai) mūsdienu pasaulē. Lieta ir tā, ka šī koncepcija ļoti skaidri palīdz izprast mūsu stāvokli – personību trūkumu politikā un citās dzīves sfērās.

Jaunās koncepcijas pamatā ir uzskats, ka mūsdienās ir konstatējama gan apzināti organizēta, gan vairāk vai mazāk stihiska masu parādību izplatība, kas izraisa kultūras pilnīgu vai daļēju sabrukumu. Ar vārdiem „masu fenomeni” tiek sauktas tādas izpausmes kā masu cilvēks, masu sabiedrība, masu kultūra, masu komunikācija, masu komunikācijas līdzekļi, masu produkcija, masu produkcijas industrija, masu apziņa.

Tagad, XXI gadsimta sākumā, ir nepārprotami redzams masu okupācijas šausmīgais apjoms. Masu izpausmes jau pārklāj atsevišķas valstis, iespiežoties visos kultūras segmentos (izglītībā, komunikācijā, mākslā, zinātnē, biznesā, politikā u.c.). Pie tam runa ir par procesu, kas katrā ziņā turpināsies arī nākotnē, okupējot uz planētas arvien lielāku un lielāku telpu.

Masu okupācijai ir objektīvs pamats – iedzīvotāju skaita nenormālais pieaugums. 1960.gadā uz planētas dzīvoja 3 miljardi cilvēku. Tagad 2014.gadā – vairāk kā 7 miljardi, bet pēc 2050.gada būs 12 miljardi.

Tātad ir saprotams, ka arī turpmāk pieaugs masu cilvēku skaits un nelabvēlīgi izmainīsies proporcija starp masu cilvēkiem un personībām. Turklāt masu cilvēku „evolūciju” ietekmē cilvēku genofonda pasliktināšanās, par ko jau daudzus gadus satraucoši raksta Rietumu zinātnieki. Skaidrs ir arī tas, ka elites un masu cilvēku proporcionālā neviendabība cilvēkos veicina iespaidu par sociuma debilizāciju. Citiem vārdiem sakot, cilvēkiem rodas iespaids, ka visapkārt ir tikai pelēkie bezsejainie masu radījumi.

Uz masu fenomenu segmentāciju atsaucās visdažādākās tendences. Piemēram, Internets „audzina” jauna tipa cilvēkus – Interneta masu lietotājus „tviterētājus”, „čatotājus” utt.

Pēdējā laikā grandiozu popularitāti iegūst sociālie mediji. Taču ne visur uz planētas, jo šī masu fenomena segmentācija ir konstatējama tikai noteiktos reģionos. Uz planētas sociālos medijus visaktīvāk lieto Malaizijā, kur katram sociālo mediju lietotājam vidēji ir vairāk kā 200 „draugi”. Vispasīvākie ir japāņi – tikai vairāk kā 20 „draugi”. No japāņu Interneta lietotājiem tikai apmēram 18% izmanto sociālos medijus. Savukārt ķīnieši ļoti aktīvi (vairāk kā 50%) lieto sociālos medijus. Latvijā populāro „Draugiem.lv” lieto apmēram 60% no Interneta lietotājiem. Tātad relatīvi jaunā masu fenomena – sociālo mediju – attīstībā jau atspoguļojas noteikta planetāra mēroga segmentācija, jo šis masu fenomens ne visās kultūrās ir populārs.

Visgrūtāk ir raksturot masu fenomenu pretmeta – elites - lomu mūsdienu pasaulē, jo šajā jomā daudz tiek apzināti slēpts no publikas. Tāpēc burbuļo mīti, romantiski noslēpumaini sižeti un konspiroloģiski iebiedējumi. Taču ir skaidrs, ka elites skaits nav liels un arī tai ir sava segmentācija.

Tā, piemēram, pirms kāda laika Internetā tika publicēts apkopojums par strādājošo skaitu planētas sešos galvenajos mediju sindikātos „Time Warner”, „Walt Disney Company”, „News Corporation”, „Viacom”, „Bertelsmann”. Nosauktie mediju giganti reāli kontrolē visdažādākā veida komunikācijas procesus uz visas planētas. Tajos strādā 382 302 darbinieku, taču pārvaldē kopumā darbojas tikai 57 cilvēki – 0,014% no kopējā strādājošo skaita nosauktajos sindikātos. Tātad vairāk kā 7 miljardus cilvēku lielās planētas komunikāciju stratēģiski nosaka un kontrolē tikai 57 cilvēki (cik tas ir procentu no 7 miljardiem var katrs aprēķināt patstāvīgi, ja ir vēlēšanās to darīt).

Masu izpausmes veicina darba dalīšanas un globalizācijas sakarības. Pirmsglobalizācijas laikmetā, kas, saprotams, ir gandrīz visa līdzšinējā cilvēces vēsture, darba dalīšana visbiežāk notika vienas valsts robežās. Tas deva iespēju katram cilvēkam izvēlēties viņam piemērotu profesiju.

Cilvēki ir dažādi. Vieniem labāk padodas zāgēt malku, otriem – spēlēt klavieres vai gleznot portretus. Valsts teritorijā vieni nodarbojas ar lauksaimniecību, citi pārcēlās uz dzīvi pilsētā, lai strādātu rūpnīcās, veikalos, kantoros. Tāda kārtība visus apmierināja, jo katrs varēja izvēlēties sev vispiemērotāko nodarbošanos. Darba dalīšanas psiholoģiski harmonisks risinājums veicina personības veidošanos.

Turpretī globalizācijas process negatīvi atsaucās uz darba dalīšanu un veicina jaunu situāciju profesiju attīstībā. Globalizācijas rezultātā valstis zaudē iespēju organizēt, vadīt un kontrolēt optimālo darba dalīšanu. Valstu darba dalīšanā iejaucās ārējie spēki, – proti, globalizācijas galvenie aktieri - transnacionālās korporācijas.

Nākas konstatēt darba un tātad arī profesiju segmentāciju kontinentālā un planetārā līmenī. Praktiski tas izpaužas tādējādi, ka viena valstu grupa nodarbojas ar izejvielu iegūšanu un piegādi. Otra valstu grupa nodarbojas ar preču ražošanu. Turklāt var būt pat tā, ka kāda atsevišķa valsts specializējās tikai viena vai dažu produkcijas veidu ražošanā. Teiksim, valsts specializējās sporta čību ražošanā. Trešā valstu grupa nodarbojas ar preču realizāciju – reklāmu, mārketingu, logistiku, *Public Relations*, mediju un masu kultūras produkcijas industriju. Ceturtā valstu grupa piegādā finansiālos resursus. Piektā valstu grupa – atsevišķs kontinents – no globalizācijas režisoriem vispār nesaņem nekādu lomu. Tāds liktenis pašlaik ir Āfrikai.

Tā rezultātā tiekamies ar tipisku masu fenomenu (masu produkcijas ražošanas un tirdzniecības) planetāru segmentāciju, kas mūsdienās strauji nostiprinās. No tā ļoti cieš miljoniem cilvēku, kas ir pakļauti lumpenizācijai. Tas attiecas uz tiem cilvēkiem, kuri vienpusīgās darba dalīšanas rezultātā savā valstī zaudē darbu un nespēj piemēroties citai profesijai, var palikt bezdarbinieki visu atlikušo mūžu un darba trūkuma dēļ garīgi degradējas. Hroniskas depresijas, psihiskas slimības, pašnāvību pieaugums, - tās ir galvenās anomālijas globalizācijas izkropļojumos. Bijušo kvalificēto strādnieku jaunās specialitātes visbiežāk prasa zemāka līmeņa vispārējo izglītību, profesionālo kompetenci un darba pieredzi, kā arī tāds darbs tiek mazāk apmaksāts. Stāvokli nespēj glābt manipulācijas ar amata nosaukumiem, kad, piemēram, atkritumu savācēju sauc par sanitārijas inženieri (*sanitation engineer*), bet nevis par atkritumu cilvēku (*garbage man*).

Masu okupācijā liela loma ir demokrātijai un liberālismam, kā arī boļševismam un fašismam, - tāpēc abiem politiskajiem režīmiem, kuri nostiprinājās XX gs. pirmajā pusē. Boļševismu un fašismu var droši saistīt ar masu sacelšanos un masu okupāciju. Abi režīmi ir masu politiskais diktāts.

Agrāk tautas vara (demokrātija) bija apvienota ar liberālisma principiem un cieņu pret likumiem. Kalpošana likumam un liberālismam no katra cilvēka prasīja iekšējo disciplinētību. Pateicoties liberālajiem politiskajiem principiem un juridiskajām normām, varēja eksistēt mazākums (elite). Likums un demokrātija bija sinonīmi. Tagad ir redzama parademokrātija, kurā darbojas pelēkā masa, neievērojot nekādus likumus un visiem rupji uzspiežot savu gaumi. Agrāk pelēkā masa varu uzticēja politiķiem – profesionāļiem. Tagad pelēkā masa ir sapratusi, ka tai ir tiesības pašai valdīt, paverot ceļu savām fantāzijām. Vēsturē tā agrāk nebija, kad vairākumam (pelēcībai) izdevās valdīt netraucēti.

Masu sacelšanās un masu okupācijas procesā var saskatīt divus svarīgus momentus.

Pirmkārt, masas ir sasniegušas tādu dzīves līmeni, kas agrāk bija pieejams tikai nelielam daļam.

Otrkārt, masas vairs nepakļaujas mazākumam (elitei), ignorē mazākuma gribu, nerēķinās ar mazākumu un mazākumu izstumj no visām iespējamajām vietām, tūlīt pašiem aizņemot šīs vietas.

Protams, XXI gadsimta sākumā masu sacelšanās un masu okupācijas uzvara ir relatīva. Elite nav pilnā mērā zaudējusi varu, kontroli, ietekmi par sabiedrības masām (uz pēcpadomju Latviju tas neattiecas). Taču elite ir spiesta rēķināties ar masu spēku. Elite ir spiesta izpatikt masām, koķetēt ar masām. Elite ir spiesta samierināties, ka kultūras atsevišķi segmenti ir nonākuši pelēko masu cilvēku pārziņā. Elite jau ir kļuvusi vienaldzīga pret to, ka planētas atsevišķās daļās (valstīs, starpvalstu savienībās) visu izšķir tipiski masu cilvēki. Elite ir kļuvusi pilnīgi vienaldzīga pret Apgaismības ideāliem un mērķiem. Elite lieliski saprot, ka tai pašai ir apzināti un stingri jānorobežojas no masu cilvēkiem un masu kultūras, ja tā vēlas saglabāties nākotnē.

Arī eliti gribot negribot ietekmē masu procesi. Aizvadītajos simts gados elite ir stipri izmainījusies. Pašlaik tās garīgā orientācija vairs nav tāda, kāda tā bija XX gadsimta sākumā, kad pirmo reizi izjuta masu fenomenu graužošo klātbūtni. Elite (Rietumeiropas) apzinās, ka tās spēki sāk izsīkt un to agri vai vēlu gaida pilnīgs sairums, jo pēc 2050. gada uz planētas būs pilnīgi cita kultūra, kuru šodien dēvē par postkultūru. Masu fenomenu segmentācija noteikti ir dinamisks process, masu cilvēkiem iekarojot arvien plašāku un plašāku telpu mūsdienu kultūrā. Iespējams, masu segmentācija būs sasniegusi kulmināciju šī gadsimta vidū, kad masu cilvēku un masu paradību uzvara būs totāla un visaptveroša.